

sopotja

Sopotja

glasilo slovenske skupnosti na Reki in v PGŽ
september 2020, številka 3, letnik 9
ISSN 1848-4360
Reka, september 2020

Uredništvo:

Jasmina Dlačić, Darko Mohar, Boris Rejec,
Zvonimir Stipetić, Vitomir Vitaz, Marjana
Mirković, Milan Grlica, Vasja Simonič
glasilo@bazovica.hr
Podpinjol 43, 51000 Rijeka

Izdajatelj:

Slovenski dom KPD Bazovica
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
slovenskidom@bazovica.hr
zanj: Zvonimir Stipetić
www.bazovica.hr
www.facebook.com/KPDBazovica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
vj.slo.nm.ri@gmail.com, zanj: Boris Rejec

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjol 43, 51000 Rijeka
vsimonic1@gmail.com
zanj: Vasja Simonič

Urednica:

Marjana Mirković
marjana.mirkovic@ri.t-com.hr
gsm: 091 593 6086

Lektorica: Jasmina Vajda Vrhunec
Oblikovanje, prelom in tehnično urejanje:
Vesna Rožman
Fotografija na naslovnici: Istog Žorž
Karikatura: Bojan Grlica
Tisk: Tiskara Sušak
Glasilo izhaja trimesečno
Naklada je 1.500 izvodov

Glasilo finančno podpirajo:

Urad Vlade Republike Slovenije za Slovence
v zamejstvu in po svetu

Primorsko-goranska županija

Mesto Reka

Svet za narodne manjšine Republike Hrvaške

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem

Podpinjol 43, 51000 Rijeka

zveza@slovinci.hr

za: Barbara Riman

Slovenski dom KPD Bazovica

tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977

slovenskidom@bazovica.hr

iz vsebine

Uvodnik 3

Iz Zveze slovenskih
društev na Hrvaškem 4

Iz društva 6

Ustvarjalni COVID 14

Iz pouka DPS 19

Literarni kotiček 19

Si-T 21

Pogled z onkraj Snežnika 22

Srečanja 23

Foto kotiček 24

Veleposlaništvo RS v RH

Alagovićeva 30, 10 000 Zagreb, RH

Veleposlanik: Vojislav Šuc

tel.: +385 1 63 11 014, +385 1 63 11 015

faks: +385 1 46 80 387

el. pošta: vzg@gov.si

spletna stran: <http://sloembassy.zagreb@gov.si>

Državljanom RS je v nujnih primerih zagotovljen

kontakt z dežurnim diplomatom:

tel.: +385 98 462 666

Generalni konzulat RS, Split

Častni konzul Branko Roglič

tel./faks: +385 21 389 224

el. pošta:

generalni.konzulat.rep.slovenije@st.t-com.hr

EGON: COVID JE

Novi koronavirus nam še nadalje kroji življenje in nič ne kaže, da se bo to kmalu spremenilo, enako kot stalnica (p)ostajajo tudi korupcijske afere, nasilje v družbi in sovražni govor, usmerjen tudi proti narodnim manjšinam, in čas bo pokazal, ali bodo vladajoči v tem mandatu kaj uspešnejši v boju proti tem pojavom.

Zaradi epidemioloških razmer je prav tako močno okrnjeno življenje v slovenski skupnosti na Hrvaškem, kar je tudi eden izmed razlogov za zamudo Sopotij, in letos prvič po šestnajstih letih ni bilo srečanja vseh kulturnih društev, predvidenega v Gorskem kotarju. Vsakoletni organizator, Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH), je bil tudi v minulih mesecih dejaven na več področjih, od vključevanja v gospodarstvo do pobud za slovenski jezik, predsednica Barbara Riman pa je med drugim sodelovala na sejah Komisije Državnega zbora (DZ) Republike Slovenije (RS) za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu ter se udeležila slovesnosti na spominskem pokopališču italijanskega fašističnega koncentracijskega taborišča Kampor na Rabu, kar vse spremljamo v rubriki Iz Zveze.

Tudi v okviru KPD Bazovica se je v tem času zvrstilo več zanimivih dogodkov: likovna skupina je z razstavo Čipka gostovala v Ilirski Bistrici, potekale so dobro obiskane delavnice za najmlajše, Poletje v Bazovici, vrt Slovenskega doma je bil lepo prizorišče za literarni in glasbeni večer na prostem, društvo pa je sodelovalo tudi na dveh prireditvah, poimenovanih Vinkovačke jeseni v Slavoniji in Porto Etno na Reki. Planinska skupina (PS) je še vedno med najaktivnejšimi, od maja do septembra je organizirala vrsto izletov in vse pospremila z zapisi in fotografijami za Sopotja, v dodatku, v prejšnji številki poimenovanem Ustvarjalni Covid, pa nadaljujemo z zapisi o sodelovanju društev s PS KPD Bazovica. V rubriki, ki spremlja pouk slovenskega jezika, objavljamo prispevek, namenjen novemu koronavirusu, avtorice Maje Žuvela Stipetić, članice KPD Bazovica, dejavne tudi v likovni skupini in pevskem zboru. Na virus se je v pesmi, objavljeni v Literarnem kotičku, ozrla tudi naša večletna sodelavka Marija Šenk, vsestransko dejaven vodja PS Darko Mohar se spominja, kako se je priključil dramski skupini društva, objavljamo pa tudi prispevek prijatelja PS Janeza Renka o nekdanji prodaji jabolk z Bistriškega na reški tržnici. Rubrika Slovenska informativna točka Si-T spremlja dejavnost Sveta za narodne manjšine Republike Hrvaške (RH), ki je prilagodil financiranje kulturnih dejavnosti trenutnim epidemiološkim razmeram in omogočil preusmeritev odobrenih sredstev ter živahno delovanje v okviru Etnološke zbirke rodbine Čop v goranski vasici Plešče. Naša bistriška sodelavka Dragica Jaksetič tokrat Pogled z onkraj Snežnika znova usmerja v aktualne in zaskrbljujoče razmere, rubrika Srečanja pa predstavlja učiteljico slovenščine Darjo Čubrić, dejavno vpeto tudi v delovanje KPD Bazovica.

Pazite nase in ostanite zdravi!

■ Uredništvo

Parlamentarne volitve: Barbara Antolić Vupora v saboru

5. julija so na Hrvaškem potekale parlamentarne volitve. Z največ glasovi je oblast znova prevzela stranka Hrvaška demokratska skupnost (*Hrvatska demokratska zajednica*, HDZ) in premier je (p)ostal Andrej Plenković. Tudi tokrat ga je podprlo vseh osem poslancev narodnih manjšin, med njimi Ermina Lekaj Prljaskaj, ki poleg svoje albanske v saboru tudi v tem mandatu zastopa še bošnjaško, črnogorsko, makedonsko in slovensko narodno manjšino. Slednja, ker je številčno šibka, po sedanjem načinu volitev nima veliko možnosti za izvolitev svojega kandidata na manjšinski listi, sicer pa ga tudi letos ni bilo mogoče najti.

Sedež v saboru pa je tokrat osvojila rojakinja Barbara Antolić Vupora, uvrščena na visoko šesto mesto na listi Socialdemokratske stranke (*Socijaldemokratske partije*, SDP), v kateri je predsednica podružnice v Varaždinski županiji. Barbara Antolić Vupora dolga leta uspešno deluje tudi v tamkajšnji slovenski skupnosti in jo na ravni županije zastopa v manjšinski samoupravi kot predstavnica SNM. Pričakovati je, tako pa je tudi napovedala, da bodo njena prizadevanja usmerjena tudi v krepitev položaja slovenske skupnosti. Za uspeh na volitvah so ji čestitali številni rojaki in društva, med drugim tudi ZSDH, ki je ob tem izrazila prepričanje, da bo njeno delo v saboru gotovo pripomoglo k vzpostavitvi boljšega odnosa do slovenske skupnosti na Hrvaškem nasploh. ■ Marjana Mirković

Barbara Antolić Vupora, foto: Marjana Mirković

Široko usmerjeno delovanje krovne organizacije

Rudi Merljak, Barbara Riman, dr. Helena Jaklitsch, dr. Dejan Valentinčič in mag. Matjaž Marko, foto: Marjana Mirković

Zveza slovenskih društev na Hrvaškem (ZSDH) nadaljuje s sodelovanjem pri že predstavljenem projektu Mreža Alpe-Jadrana (M.A.J.). Kot je znano, so bili tudi dogodki za mlade prilagojeni epidemiološkim razmeram in organizirani v obliki spletnih seminarjev – webinarjev.

20. maja sta tako potekala drugi webinar in pogovor z Vanjo Černivec. Naslov je bil Preko prostovoljstva do sanjske službe v severnoameriški košarkarski ligi NBA (na ogled na strani: <https://www.youtube.com/watch?v=S3Hw6YSFT4&t=32s>).

9. julija pa se je kot tretja gostja predstavila Kristi Hodak, zaposlena v Londonu kot strokovnjakinja za digitalne tehnologije, in nam spregovorila o poklicih prihodnosti.

Nadaljevala so se prizadevanja za ohranitev slovenskega jezika in njegovo krepitev ter v tej zvezi stiki z vodjo mestnega oddelka za vzgojo in šolstvo na Reki Sando Sušan in ravnateljico otroškega vrtca Morje na Reki Jasno Crnčič o možnostih za odprtje slovenskega vrtca. Razveseljiva je bila novica, da je bila na spletni strani vseh vrtcev (Reka, Sušak in Morje)

27. maja objavljena anketa o zainteresiranosti za vpis otrok v vzgojno-izobraževalno skupino, namenjeno pripadnikom slovenske narodne manjšine. ZSDH je rojake povabila k prijavi tudi na svoji spletni in Facebook strani ter z objavo v reškem dnevniku Novi list. Žal ni bilo dovolj zainteresiranih za vključitev v skupino, ki bi s programom v slovenskem jeziku delovala v enoti Bulevard, eni izmed petih v okviru vrtca Morje. Med razlogi za to je

verjetno tudi zapoznala objava ankete, objavljene tik pred vpisom otrok v vrtec.

Uveljavitvi slovenskega jezika so bili namenjeni tudi pogovori z oddelkom za narodne manjšine hrvaškega ministrstva za znanost in izobraževanje, ki ga vodi Nandor Čapo. Gre za širitev pouka slovenskega jezika po modelu C v več osnovnih in srednjih šol na Hrvaškem. Organizirano bo tudi srečanje v živo, ko bodo to dovljevale epidemiološke razmere.

Predsednica krovne organizacije Barbara Riman se je poleg več sestankov v Ljubljani med drugim udeležila tudi dveh sej Komisije državnega zbora (DZ) Republike Slovenije (RS) za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, ki sta potekali **9. junija** in **7. julija**.

17. junija pa je sedež krovne organizacije v prostorih Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki obiskala ministrica, pristojna za Slovence v zamejstvu in po svetu, dr. Helena Jaklitsch. Spremljala sta jo sodelavca na Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, državni sekretar dr. Dejan Valentinčič in vodja sektorja za Slovence v zamejstvu Rudi Merljak. To je bil prvi uradni obisk dr. Helene Jaklitsch na Hrvaškem, začela pa ga je pri rojakihi v Gorskem kotarju, iz istoimenskega kulturnega društva, Sveta slovenske narodne manjšine (SNM) Mesta Čabar in Kmečke izobraževalne skupnosti (KIS). Seznanila se je z njihovim delovanjem in projektom vzorčne kmetije, načrtovane pred tremi leti in predvidene za leto 2020, a zaradi sprememb projekta nekoliko preložene.

Srečanja na Reki so se poleg vodstvenih članic ZSDH Barbare Riman in Jasmine Dlačić ter tajnice Saše Kernjak Zubović udeležili vodilni člani osmih društev in več SNM ter njihovi predstavniki: Darko Šonc (KPD Slovenski dom in Svet SNM Mesta Zagreb), Cveto Šušmelj in Nadežda Eterović (SKD Triglav in Svet SNM Split-sko-dalmatinske županije ter Svet SNM Mesta Split), Vasja Simonič (KPD Snežnik, Lovran in Svet SNM Primorsko-goranske županije (PGŽ)), Barbara Antolić Vupora (SKD Nagelj, Varaždin in predstavnica SNM Varaždinske županije), Polonca Margeta (SKD Stanko Vraz, Osijek in predstavnica SNM Osješko-baranjske županije), Danica Avbelj (SKD Istra, Pulj), Boris

S srečanja z ministrico (četrta z leve), foto: Marjana Mirković

Grželj (SKD Lipa, Buzet), Boris Rejec (Svet SNM Mesta Reka) ter Zvonimir Stipetić (KPD Bazovica, Reka) in tajnica reškega društva Sandra Grudenić, navzoč pa je bil tudi minister svetovalec z veleposlaništva RS v RH Matjaž Marko.

Obisk ministrice je bil namenjen osebni predstavitvi in spoznavanju razmer, v katerih delujejo društva, ter težav, s katerimi se srečujejo. Teh seveda ni malo, je pove-

dala Barbara Riman, in izrazila skrb, da jih bo zaostri napovedano zmanjševanje sredstev za dejavnost narodnih manjšin na Hrvaškem nasploh, za slovensko skupnost pa je pri tem najpomembnejše vprašanje učenje slovenskega jezika. Barbara Riman je med drugim opozorila še na vprašanje mladih, pomanjkanje ustanov in kadrov ter nizko motiviranost rojakov za politično delovanje in se ozrla tudi na ljudsko štetje prihodnje leto. To bo za slovensko skupnost, v povprečju dokaj ostarelo, gotovo znova pokazalo upad števila ter tako poslabšalo njen položaj in oslabilo temelje za uresničevanje vrste pravic.

Obisk ministrice priložnost za srečanje vodstev slovenskih društev

Istega dne, pred srečanjem z ministrico, je na Reki potekal tudi sestanek predsednikov slovenskih društev, sodelujočih na srečanju z ministrico. Osrednja tema je bila organizacija letošnjega srečanja vseh slovenskih društev, ki naj bi po soglasju ob tej priložnosti potekalo kot enodnevno srečanje na prostem, predvidoma v gozdnem parku Golubinjak pri Lokvah v Gorškem kotarju, in zaradi vremenskih razmer načrtovano za prvo septembrsko soboto. Žal je moralo biti srečanje odpovedano zaradi poslabšanega epidemiološkega položaja na Hrvaškem.

Odpovedana Vseslovensko srečanje v DZ RS in prireditev Dobrodošli doma

Letos sta bila zaradi epidemioloških razmer odpovedana tudi dva večja dogodka, namenjena rojakom zunaj Slovenije.

Tradicionalno Vseslovensko srečanje, ki v DZ RS poteka vsako letu v prvem tednu julija, je tako preloženo. V imenu Komisije DZ RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu je njen predsednik Dušan Šiško v obvestilu z dne 11. junija med drugim izrazil upanje na vnovično srečanje prihodnje leto.

Nove razmere tako niso dopustile tudi izvedbe srečanja Dobrodošli doma z osrednjim dogodkom, predvidenim 4. julija, v letnem gledališču na ribniškem gradu v Ribnici.

Organizator, Svetovni slovenski kongres pod pokroviteljstvom Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, je prav tako izrazil upanje, da bo prireditev lahko potekala prihodnje leto.

V minulih mesecih se je nadaljevalo tudi prizadevanje za vzpostavitev dejavnosti na področju gospodarstva in sodelovanje s Slovensko gospodarsko zvezo (SGZ) iz Celovca.

8. julija je njen podpredsednik Felix Wieser s sodelavci obiskal Reko in se skupaj s predstavniki ZSDH v županijski podružnici Hrvaške gospodarske zbornice sešel z njenim predsednikom dr. Herijem Bezić em. Govor je bil predvsem o možnostih medsebojnega sodelovanja in pomenu območja Alpe-Jadran pri tem. Izmed konkretnih predlogov velja omeniti vabilo obrtnikom in pridelovalcem hrane s tega območja za predstavitev izdelkov in storitev na prireditvah v tujini, denimo na Dnevih alpsko-jadranske kuhinje v Celovcu, saj bi tako prispevali k njihovi prepoznavnosti in vključitvi na nove trge.

ZSDH pa pripravlja ustanovitev društva, ki bi delovalo na področju gospodarstva. Vzpostavljenih je vrsta stikov z rojaki, priznanimi na različnih področjih, od

zdravstva in farmacije do arhitekture. Pri tem potekajo tudi stiki s predstavniki SGZ, ki ima dolgoletne izkušnje in željo po sodelovanju in povezovanju podjetij na območju Alpe-Jadran, kot posebno zanimivost pa velja omeniti načrtovanje spletne strani in predvidoma tudi trgovine s predstavitvijo in ponudbo izdelkov in storitev slovenskih podjetij.

10. julija se je ZSDH v okviru prizadevanj za širitev na področje gospodarstva udeležila tudi spletnega seminarja, ki ga je SGZ organizirala na temo Kako pridobiti evropska sredstva in kateri programi se nam obetajo v bližnji prihodnosti. Potekal je v angleščini, predavatelj pa je bil dr. Draško Veselinović, predsednik uprave Slovenskega gospodarskega in raziskovalnega združenja, ustanovljenega leta 1999 kot nevladnega predstavništva slovenskega gospodarstva in raziskovalne sfere v Bruslju.

Barbara Riman je imela poleg vrste drugih srečanj tudi več medijskih predstavitev. Izmed daljših pogovorov velja omeniti pogovor **17. julija** v slovenskem programskem oddelku Radio Trst A deželnega sedeža italijanske javne radiotelevizije (RAI) in **31. avgusta** v radijski oddaji Sotočja na Prvem programu Radiotelevizije (RTV) Slovenija.

ZSDH v okviru redne dejavnosti na svoji spletni in Facebook strani izdaja mesečni napovednik dogodkov v slovenskih društvih in ga po elektronski pošti pošilja vsem članicam krovne organizacije ter medijem v Sloveniji in na Hrvaškem.

Barbara Riman in Filip Plazibat, osebni arhiv

5. septembra se je Barbara Riman udeležila slovesnosti ob obletnici osvoboditve italijanskega koncentracijskega fašističnega taborišča Kampor na Rabu in ob tem zapisala: "Kot o številnih drugih taboriščih se tudi o tem ve veliko in se ne ve nič. Slovesnosti sem se udeležila kot predsednica Zveze slovenskih društev, da bi počastila spomin na Slovence, Hrvate in vse druge internirance, ki so umrli na tem mestu. Prepričana sem, da je pomembno ohraniti spomin in se zavedati, kako smo majhni, kako smo minljivi in kakšno velikansko zlo je sposoben narediti človek. Žrtve tega taborišča niso samo številke, to so bili ljudje, ki so v življenju imeli svoje skrivnosti, veselje, srečo, bojazni ... Pokloniti se jim na tem spominskem kraju se vsakomur globoko in nepozabno vtisne v spomin. Enako kot pretresljiva pričevanja preživelih taboriščnikov, ki so v Kampor prispeli kot otroci in so jih ti strašni dnevi močno zaznamovali za vse življenje.

Žal se to taborišče, kot tudi številna druga, politizira, ker se danes brez politike ne more narediti veliko stvari. Mogoče tokratni obisk dveh predsednikov, slovenskega Boruta Pahorja in hrvaškega Zorana Milanovića, kaj premakne in se končno začne obnove. Na žalost pa se ljudje ne naučijo veliko iz zgodovine. Kot smo slišali, so skoraj vsi govorci poudarili, da se zlo fašizma ne sme ponoviti."

Barbara Riman se je po slovesnosti na spominskem pokopališču udeležila tudi odprtja dveh razstav v rabski mestni knjižnici, po-

imenovanih Zadnji pričevalci, posvečeni spominu na internacijo v italijanskih fašističnih taboriščih, in Tkanine odpora: glasovi žensk. Razstavi sta bili na Reki na ogled pred letom dni v okviru projekta Reka, evropska prestolnica kulture (EPK) 2020, in sicer v sklopu programske usmeritve Doba moči.

Velja dodati, da se bo novembra letos zaključil projekt Spominjanje pozabljenih žrtv koncentracijskih taborišč Kampor na Rabu in Slana na Pagu, namenjen ohranitvi spomina na žrtve internacije. V obeh primerih gre za tragedijo, o kateri nove generacije ne vedo nič ali zelo malo. Zavod za avtorsko produkcijo, izobraževanje, inovativnost in sodelovanje na področjih družbeno odgovornega delovanja, ohranjanja spomina in človekovih pravic APIS (<http://zavodapis.si/>) prispeva v projekt ohranjanje spomina na internacijo v koncentracijsko taborišče Rab v obliki video pripovedi v petih jezikih, hrvaškem, slovenskem, italijanskem, angleškem in nemškem jeziku, delo avtoric razstave Zadnji pričevalci, novinarka Saše Petejan, fotografinke Mance Juvan in zgodovinarke dr. Urške Strle.

Pristojne hrvaške ustanove bodo predvidoma do konca novembra letos poskrbele za prenovo informativne table na vhodu v taboriščni spominski kompleks in obiskovalcem bo prek QR-kode to ponudilo dostop do teh video pripovedi.

■ Saša Kernjak Zubović, Marjana Mirković

12. junij–15. julij, Dom na Vidmu, Ilirska Bistrica

Čipka v Pavlovčevi galeriji

Zadovoljstvo ob razstavi, arhiv KPD Bazovica.

Članice likovne skupine v KPD Bazovica so gostovale v Ilirski Bistrici. Pod vodstvom mentorice Tihane Karlovič so odprle razstavo grafik z naslovom Čipka. Na ogled je bila v Pavlovčevi galeriji v Domu na Vidmu vse do 15. julija. Zaradi epidemioloških razmer slavnostne otvoritve s kulturnim programom ni bilo, a je bilo vzdušje ob postavitvi grafik zelo veselo.

Zahvala velja gospodu Rajku in galeriji za priložnost za predstavitev likovne skupine in tudi KPD Bazovica. Razstavljena so bila dela, ki so jih ustvarile prizadevne članice Slavica Afrić, Renata Jerkov, Ksenija Mrkela, Zdenka Kallan Verbanac, Nevenka Mudrić Saltović, Gorana Pecirep, Lidija Tuškan Mohar, Liljana Čargonja in Maja Žuvela Stipetić.

■ Sandra Grudenić

25. junij, Slovenski dom KPD Bazovica

Društvo kot info točka: pismo z Malega Lošinja in recept za dolgo življenje

Slovenski dom KPD Bazovica je od prvih let po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške postal svojevrstno središče za pridobitev najrazličnejših informacij, povezanih s Slovenijo, in malokdo je doslej ostal brez odgovora.

Tudi sedanja tajnica KPD Bazovica Sandra Grudenic prejema vrsto vprašanj in rada poišče ali posreduje številne informacije rojakom in vsem zainteresiranim nasploh. Na enega izmed svojih prijaznih odzivov po telefonu pa je junija prejela pismo, ki jo je prijetno presenetilo: "Pa kdo danes sploh še pošilja pisma?!" Meni, da bi bila objava zanimiva za Sopotja, hkrati pa bi se želela po tej poti zahvaliti tudi pošiljatelju. To je mag. Tomislav Jerala z Malega Lošinja, ki se sicer ni posebej predstavil, a pod njegovim imenom se na internetu hitro pojavi vrsta objav, povezanih predvsem z njegovim izjemnim in vsestranskim prispevkom h gospodarskemu in družbenemu razvoju Kutine, posebej na področju tehnične kulture.

V pismu, poslanem "gospe, ki je pripravila informacijo o telovadcu pok. L. Štuklju", se mag. Tomislav Jerala prisrčno zahvaljuje za prejete odgovore in kot pojasnilo, zakaj jih je iskal, prilaga besedilo v hrvaščini, poimenovano "Recept Leona

Leon Štukelj, foto: BoBo/www.rtvsl.si

Štuklja za dolgo življenje", v katerem navaja tudi osnovne življenjepisne podatke in športne dosežke o tem slavnem rojaku. V njem omenja, da je Leon Štukelj (1898–1999) v nekem televizijskem intervjuju, že proti koncu svojega življenja, med drugim kot svojo metodo za ohranitev dolgega življenja navedel in priporočal zmernost v hrani in pijači, veliko vode ter telesne vaje v skladu z leti, posebej pa vsakodnevne dihalne vaje pred spanjem. Te so, po besedah avtorja pisma, zanimive tudi za bralce Sopotij, izvajajo pa se na naslednji način: najprej trije zaporedni globoki vdih z izdihom skozi usta, zatem sledi trikrat globok vdih, a vsak posebej zadržan po tri minute. Mag. Tomislav Jerala pri tem navaja, da on lahko zadrži dih "le" minuto in pol, da pa te vaje redno dela zadnjih šest let in je zdaj v devetinosemdesetem letu starosti. Vsem, ki bodo upoštevali napotke tega slavnega športnika, želi dolgo življenje!

■ Povzeto po sporočilu Sandre Grudenic

6.–24. julij, Slovenski dom KPD Bazovica

Poletje v KPD Bazovica

No, pa je uspelo! Kljub vsem epidemiološkim ukrepom smo že četrto leto zapored uspešno organizirali in tudi izpeljali Poletje v Bazovici. Naše poletje je bilo polno likovnih, dramskih delavnic, tako poučnih kot tudi močno zabavnih.

Letošnje delavnice so potekale tri tedne. Zbralo se je 36 otrok, starih 5–12 let. Vsak teden smo imeli enak program z različnimi otroki. V skupinah je bilo 10–12 otrok. Prijetne majhne skupinice, polne veselja in želje po zabavi.

Začeli smo 6. julija. Ko smo se zbrali, smo začeli z jutranjo rutino, ki je bila kratek pogovor o izbrani temi, nato sta sledila malo telovadbe v smislu iger in za zaključek obilen zajtrk.

Zatem smo imeli različne delavnice. Obiskali so nas tudi umetniki iz Slovenije,

kulturno-umetniško društvo Galerija CCU iz Ljubljane, in nam pričarali odlično zabavo s klovneso. Predstava je nastala po slikanici Darilo, ki so jo oživeli in nam s predstavo sporočili, da so lahko darila tudi nematerialna in da smo v bistvu mi lahko drug drugemu darilo. CCU pomeni Creative Creatures United, združenje ustvarjalnih bitij. Zakaj je to pomembno? Zato ker smo po predstavi imeli delavnico in izdelovali ta ustvarjalna bitja. Bilo je pestro. Saj veste, da domišljija ne pozna meja!

Obiskal nas je tudi Teater Oz iz Brseča. Z njimi smo ustvarjali delavnico Vesoljci. Otroci so napletli pajkovo mrežo prijateljstva ter si nato zamislili svojega vesoljca in tudi osmislili svoj planet. Mogoče kot zanimivost: večina vesoljcev je imela človeške oblike, vsi so imeli roke in noge, le malokateri je bil nekaj nerazpoznavnega. Na odru je vsak izmed udeležencev predstavil svojega vesoljca, povedal, kako zgleda, kaj dela, rad jé, kje živi itd. Na koncu so se vsi zbrali okrog planeta Zemlja in tudi narisali svojega vesoljca.

Bila je tudi glasbena delavnica. Otroci so prek različnih zvokov ugotavljali, za katere predmete gre. Na odru so uživali tako v

Vedro in razigrano tudi letos, arhiv KPD Bazovica.

tišini kot v groznem ropotu, ki so ga ustvarili sami. Tako tišina, kjer slišijo lastno srce, kot gromozanski ropot dajeta posebni občutek zavedanja lastnega telesa. Vsekakor priporočam to zanimivo izkušnjo. Na koncu so risali z vodenimi barvicami in ustvarjali po taktih glasbe. Tu moram dodati, da imate vesele otroke, kajti ni bilo prav veliko temnih barv!

Smo pa tudi risali, izdelovali plakate, uživali v skupinskih igrah, poslušali pravljice. Kar nekaj časa smo preživeli na prostem: se lovili, kradli zemljo, igrali "ristanc", med dvema ognjema, balinali in še kaj bi se našlo.

Po končanih delavnicah smo imeli najpomembnejši del dneva – kosilo. Uživali smo v izbiri slastnih jedi. Saj veste, katere so to: ogromno mesa, pripravljenega na dunajski način, kar nekaj

francoskega krompirčka in seveda testenin. Naj vam omenim najbolj priljubljeno jed – testenine s "pohančkom".

Po kosilu je sledil počitek. Ampak ker smo bili še polni energije, je bil počitek gledanje risanke.

Ker smo bili vedno dokaj mešana skupina, je bil včasih kar cel projekt, katero risanko izbrati. No, če kakšnemu risanka res ni bila všeč, pa je čas izkoristil za spanje.

Na koncu vsakega tedna smo tudi uspešno izpeljali predstavo, čisto takšno, kot so nam jo pokazali v KUD Galerija. Veste kaj, bila je veliko boljša kot njihova!

Ker imamo zares ustvarjalne otroke, se je porodila ideja o dramsko-likovni skupini, ki nosi ime Mojca Pokrajculja. Naša Mojca Pokrajculja se sestaja ob ponedeljkih ob 17.30 v klubi sobi KPD Bazovica. Toplo vabljeni!

Naj vam prišepnem še dve stvari: v pripravi so jesenske počitnice v Bazovici in mala planinska šola.

Do takrat pa topel objem in velik pozdrav! ■ Darja Čubrić, Sandra Grudenic

17. julij, Slovenski dom KPD Bazovica

Lit link festival

Izvrsten večer s književniki in glasbenikom, foto: Dionis Jurić

V organizaciji Hrvaškega društva pisateljev iz Zagreba je na našem vrtu potekal zanimiv dogodek, poimenovan Književne vezi ali *Lit link festival*. Prisluhnili smo prebiranju pesmi in odlomkov iz knjig, topel poletni večer na vrtu pa je popestril slovenski kantavtor Vlado Kreslin. Poleg hrvaških ustvarjalcev so se dogodka udeležili tudi slovenski pesniki, pisatelji, založniki in uredniki (predstavniki založb Goga, Sanje, Beletrina, Pivec in Litera).

Svoja dela so brali Agata Tomažič, Gabriela Babnik, Aleš Šteger, Jure Tori, Vlado Kreslin, Muanis Sinanović, Željka Horvat Čech, Tea Tulić, Tomica Ščavina, Bojan Žižović, Ante Zlatko Stolica, Rok Zavrtnik, Nino Flisar, Jedrt Jež Furlan in Orlando Uršič. Program je vodil književnik in kritik Marko Pogačar, tudi naše gore list, eden izmed najpomembnejših ustvarjalcev mlajše generacije na Hrvaškem, nagrajevan tako doma kot na tujem, s prevodi knjig v deset jezikov in posameznih besedil v več kot trideset.

Hvala vsem sodelujočim, bilo je lepo! ■ Sandra Grudenic

7. marec – 12. september, Maribor

Najstarejša vinska trta na svetu bo pognala svoje korenine tudi na Reki

Februarja letos je prispelo vabilo Mes-
tne občine Maribor na tradicionalno
prireditve, 41. rez Stare trte, z razveselji-
vim obvestilom, da je bil prav Slovenski
dom KPD Bazovica izbran med letošnje
prejemnike njenega cepiča. Stara trta sor-
te žametovka oziroma modra frankinja
domuje v osrednjem delu starega mestne-
ga jedra ob Dravi in se je zaradi svojih več
kot 400 let zapisala v Guinnessovo knjigo
rekordov kot najstarejša trta na svetu, ki
še rodi, kar brez dvomov potrjujejo tudi
strokovnjaki. Rez Stare trte je v Mariboru
pomemben protokolarni dogodek, ko me-
sto podarja trtine cepiče izbranim prijateljs-
kim mestom, občinam in društvom z
vseh koncev sveta.

Imela sem to čast, da sem kot predstavnica
KPD Bazovica na prireditvi 7. marca prev-
zela cepič, ki hkrati predstavlja tudi plod
večletnega kulturnega sodelovanja in prija-
teljstva društva z moškim pevskim zborom
KD France Marolt iz Malečnika, katerega
pevci so uradni berači najstarejše trte na
svetu, in glavnim skrbnikom, mestnim
viničarjem in novinarjem gospodom Stane-
tom Kocutarjem, ki nam je cepič poklonil
na svečani prireditvi. Dogodka se je letos
udeležila tudi (nekdanja) slovenska mini-
strica za kmetijstvo, gozdarstvo in prehra-
no dr. Aleksandra Pivec, ki pozna delovanje
našega društva, prireditve pa je pospremil
bogato kulturno-etnografski program.

Stara trta je velika
turistična znamenitost
Maribora, foto:
BoBo/www.rtvsl.si

Letos so podarjeni cepiči prvič že posajeni v loncu, s čimer je
prejemnikom prihranjenega nekaj časa in skrbi, da se bo potoma
obdržala na svoji novi lokaciji. V bližini že raste tudi v Novem
Vinodolskem in Crikvenici, mi pa smo prošnjo za cepič vložili je-
seni lani z željo, da Staro trto prinesemo na Reko prav letos, ko
mesto nosi prestižen naslov evropske prestolnice kulture. Dogo-
dek svečane zasaditve na spodnjem vrtu Slovenskega doma smo
s svečanim dogodkom in gostovanjem zbora iz Malečnika
načrtovali 13. junija, a nam je načrte že čez nekaj dni po prejemu
trte prekrizal splet okoliščin, ki je s koronavirusom ustavil svet.

V sodelovanju z Zvezo slovenskih društev na Hrvaškem, Mestno
občino Maribor in Mestom Reka želimo markantni vili, spomeni-
ku slovenstva na Reki, v katerem deluje društvo, dati še dodatno
vrednost, ki bo pod svojo senčko hranila slovensko kulturo, slo-
venski jezik, dobro voljo in prijazne odnose med ljudmi.

Dogodek smo predstavili na 12. september, toda Hrvaška je bila
takrat na rdečem seznamu, zato naši gosti niso mogli priti in je
dogodek preložen na pomlad 2021. Nismo še določili datuma, trta
pa nas čaka pri prijateljskem društvu France Marolt v Malečniku.

V društvu ostajamo optimistični, da bomo prihodnjo pomlad
vendarle izpeljali svečanost ob zasaditvi potomke, ki simbolizira
trdoživost, življenjsko energijo, prijateljstvo in iskrenost, v kar
bomo verjeli tudi v "novi normalnosti". ■ Eva Ciglar

16. september, Hrvaški kulturni dom na Sušaku (HKD)

Porto Etno 2020, prvi del – Video recepti

Skupina za raziskovanje slovenskega
kulturnega izročila (SRSKI) že več let
redno sodeluje v kulinarinem delu prire-
ditve, na kateri različne oblike svojega
delovanja v septembru predstavijo orga-
nizacije narodnih manjšin na Reki. Za-
dnja leta to poteka v okviru festivala
Porto Etno, številni gostje z vsega sveta
pa v mesto za nekaj dni med drugim po-
leg okusov prinesejo tudi pesmi in ples
daljnih kultur.

Epidemiološki položaj zaradi novega ko-
ronavirusa tokrat ni dovolil organizacije
javne kuhe za obiskovalce prireditve, za-
to smo članice SRSKI sprejele sodelova-
nje v okviru video predstavitev in tako
posredovanih receptov. Odločile smo se
za pripravo ješprenja ali ričeta po tradici-

onalnem receptu naših babic. Na začetku je Zdenka Kallan Ver-
banac na kratko predstavila društvo in številne dejavnosti KPD
Bazovica. Na pomoč pri kuhi so nam zatem priskočile moške
roke, in sicer roke našega Nenada Čargonje. Zahvala velja tudi
za njegovo potrpežljivost med dolgim snemanjem in pojasnje-
vanjem recepture. Vse radovedneže vabimo, da si slasten krož-
nik ogledajo na posnetku YouTube kanala HKD na Sušaku. Če
se boste lotili kuhe, pa vam želimo veliko uspeha in dober tek!

■ SRSKI

Zdenka Kallan
Verbanac, Nenad
Čargonja in Liljana
Čargonja, arhiv KPD
Bazovica.

18.–20. september, Vinkovci

Vinkovačke jeseni

Ana Pavlovič v slovenski noši (sedma z leve), arhiv KPD Bazovica.

V Vinkovcih so tudi letos svečano, pa čeprav skrajšano zaradi pandemije, izvedli 55. Vinkovačke jeseni, svetovno znano prireditev, ki neguje kulturno dediščino, folkloro in tradicijsko kulturo. V tem okviru pa je bila izvedena še ena, in sicer "Etno frizure svijeta", letos brez predstavnikov sveta, samo s predstavniki narodnih manjšin na Hrvaškem.

Organizator Vinkovačkih jeseni je tamkajšnji Kulturni center Gatalinka, ki se mu zahvaljujemo za povabilo in pogostitev. Med dvanajstimi predstavljenimi narodnimi nošami je bila nam-

reč tudi slovenska, ki jo je častno in ponosno nosilo domače dekle, naš model Ana Pavlovič, študentka 1. letnika fakultete za socialno delo. Zelo prijetno dekle je potrpežljivo sedelo med izdelovanjem frizure na glavnem trgu in se potem ponosno sprehodilo v slovenski noši. Pri vsem tem so ji pomagali tudi profesionalni frizerji, navzoči pa so bili tudi modni oblikovalci. Ani smo frizuro naredili sami, seveda pod nadzorom profesionalcev, in bila je čisto sprejemljiva. Ana, najlepša hvala!

Več o prireditvi Vinkovačke jeseni je objavljeno na spletni spletni <https://vinkovackejesenih.hr/svecano-otvorene-55-vinkovacke-jeseni/>, o etno frizurah pa na <http://gatalinka.hr/etno-frizure-svijeta/>.

Vse frizure in noše so fotografirali profesionalni fotografi. Objavljene bodo v katalogu, ki bo predvidoma izšel leta 2021.

■ Sandra Grudenic

IZ PLANINSKE SKUPINE

23. maj, Vzpon na Snježnik

Koronavirus je spremenil in pomešal načrte celega sveta, ne samo PS KPD Bazovica. No, ukrepi so začeli popuščati in prišel je čas, da nekaj začnemo delati. Za začetek smo sedemdnevni izlet v Dalmacijo zamenjali z vzponom na Snježnik v Gorskem kotarju. Bilo nas je malo, zato smo toliko bolj uživali v enkratnih razgledih in cvetju, ki ga je bilo še in še.

Nadomestne izlete smo organizirali vse do konca julija in se namesto načrtovanih odpravili v bližnje hribe.

Prepričan sem, da se nas bo na naslednjih izletih zbralo veliko več in da se bomo hitro ponovno vpeljali v uživaške in delovne tire kot pred koronavirusom. Njemu pa želim srečno pot v onostranstvo.

Potepanje po Učki, foto: Darko Mohar

7. junij, Skrivnostni kotički lepote Učke

Planinci KPD Bazovica so za drugi nadomestni izlet namesto rednega programa, v katerem je zaradi koronavirusa še vedno skoraj vse odpovedano, izbrali kraljico gora v Primorsko-goranski županiji, Učko in njene skrivnostne kotičke. Tokrat v sodelovanju s Hrvaškim planinskim društvom (HPD) Platak z Reke. Zbralo se je nekaj manj kot trideset planincev iz obeh društev, ki so se sprehodili od Male Učke do nekaj več kot tisoč metrov visokega vrha Babin grob, vrha, imenovanega po legendi o babici, ki je izgubila življenje v snežni nevihti, ko je zaželela obiskati svoje otroke na drugi strani Učke. Tudi skupina A je oddelala svojo pot, približno sedemstometrski vzpon do Svetega Antona, tako da so lahko bili vsi udeleženci zadovoljni.

Pridni planinci PD Knezgrad so na tem območju zgradili majhen bivak in podstrešno zavetišče, tudi v nedeljo so imeli delovno akcijo. Kljub nenapovedanemu prihodu so člane PS KPD Bazovica in HPD Platak lepo sprejeli in nam omogočili, da pod streho pripravimo majhen piknik in uživamo v lepotah Učke. Zato gredo tokrat posebne zahvale PD Knezgrad ter seveda Jadranki in Zoranu Bistričiču, ki sta pripravila lep piknik in druženje. Nekaj hoje po brezpotju je tudi pri najšibkejših članih šlo hitro v pozabo in za upati je, da se takšna druženja v prelepi naravi še ponovijo.

Učka, arhiv PS
KPD Bazovica.

14. junij, Mala planinska trilogija, Snežnik in njegove lepote

Leta 2012 je naša PS organizirala sočasni vzpon na Triglav, Dinaro in Učko. Ta projekt je bil takrat poimenovan *Planinska trilogija*. Po zastoju skoraj vseh dejavnosti društva in PS zaradi koronavirusa so planinci KPD Bazovica sklenili organizirati tri izlete, ki naj bi zamenjali na začetku leta pripravljen in odpovedan program. Po vzponu na Snežnik v Gorskem kotarju in Učko je bil tretji izlet organiziran na Snežnik nad Ilirsko Bistrico. Tokrat tudi kot priložnost, da se znova srečajo planinci prijateljskih društev iz Primorske in Reke. Vse te tri izlete so poimenovali *Mala planinska trilogija*, saj je namen ostal isti – povezovanje in druženje.

Na Snežniku, foto:
Darko Mohar

V nedeljo zjutraj so se na Sviščakih zbrali planinci iz Kopra, Postojne, Ilirske Bistrice in reške KPD Bazovica ter družina Papler z Golnika na Gorenjskem. Napoved o dežju, plohah in nevihtah se ni uresničila, kot da bi tudi vreme želelo podpreti tak projekt. Vse skupaj je bilo res prekrasno: lepo vreme, srečanje po dolgem času, vzpon na Snežnik in spust čez Mali Snežnik, vodnik Marko, ki mu je uspelo pokazati mnoge zanimivosti tega enkratnega območja, druženje itd.

Sledi priprava poznoletnega in jesenskega programa, seveda v upanju, da koronavirus ne bo več razsajal.

5. julij, S PD Opatija v Gorski kotar in okolico Čabra

Proti izviru Gerovčice,
foto: Darko Mohar

V teh težkih časih za organizacijo dogajanj se je sedem članov naše PS odločilo za sodelovanje na izletu v okolico Čabra, ki ga je odlično pripravilo in organiziralo PD Opatija. V Crnem Lugu pri upravni stavbi Narodnega parka Risnjak se je zbralo okrog šestdeset planincev iz Opatije, Reke in Pazina. Očitno je bila želja po gibanju v naravi močnejša od nevarnosti okužbe, ki preži v primeru večjih dogodkov. Planinci so z avto-

mobili nadaljevali pot proti Čabru, ki je na sami meji s Slovenijo. Najprej so se povzpeli na Tropetarsko steno, lepo razgledno točko nad dolino Čabranke, zatem so sledili še obiski izvirov Čabranke, kjer žal meja med Slovenijo in Hrvaško več ne omogoča ogleda obeh izvirov, ter Gerovčice, ki prihaja na plano pod visoko steno Svete Gore. Na žalost dolgotrajna suša ni omogočila uživanja v bogastvu vode obeh izvirov goranskih rek, a to vseeno ni zmanjšalo uživanja v skupnem druženju in prelepi naravi Gorskega kotarja.

S tem izletom je bila zaključena sezona organiziranih izletov naše PS. Sledita poletni oddih in v planinskem pogledu popolnoma nejasna jesen. Koronavirus je spet začel razsajati, na Hrvaškem tokrat še huje kot na začetku njegovega pohoda po Evropi.

Razstav, predavanj in podobnega ter tudi izletov z avtobusom do konca leta ne bo, samo enodnevni izleti v bližnjo okolico z lastnim prevozom. Pa še to bomo srečni, če bomo sploh lahko izpeljali.

6. september, Namesto na Bazoviški pohod na Orljak v Istri

Koronavirus še vedno razsaja in onemogoča običajne aktivnosti. Prvič po osemnajstih letih se člani PS KPD Bazovica zaradi koronavirusa in omejitev na meji niso udeležili spominskega Bazoviškega pohoda. Namesto tega so se odločili za vzpon na 1106 metrov visok vrh Orljak v istrski Čičariji. Vzpon je trajal približno dve uri. Povezava s predsednico SPD Trst Marinko Pertot na vrhu ni uspela neposredno, a vseeno je ostalo zabeleženo, da so bili člani naše PS v mislih skupaj s tržaškimi prijatelji. Lep in jasen dan je dobrim mislim in željam omogočil, da prepotujejo to kratko razdaljo.

Z izleta na Orljak, foto:
Darko Mohar

Poletje se počasi začinja prevešati v jesen, program PS KPD Bazovica pa bo prilagojen razmeram in bo ponudil veliko planinskih jesenskih užitkov. In če bo možno, tudi srečanj s prijatelji.

13. september, S HPD Platak po poteh Branka Lončarja

HPD Platak, ustanovljeno leta 1948, je današnje ime dobilo leta 1962 po zaslužnem članu tega društva. Branko Lončar je sodeloval pri gradnji in obnovi planinskih domov na Platu in Snježniku ter z markacisti društva uredil in označil številne steze v reški okolici. Po njegovi smrti leta 1999 so njegovi prijatelji uredili stezo Platak–Snježnik–Mirnjak–Guslica–Planina–Jelenc–Gornji Medvejci–Veliko Snježno–Platak. Po njem so poimenovali tako to krožno pot kot tudi enega izmed vrhov na poti, do tedaj neimenovanega.

V počastitev dvajsete obletnice te poti je HPD Platak organiziral pohod na 1459 metrov visok Brankov vrh. Pohodu se je priključilo tudi petnajst članov PS KPD Bazovica, ki tako nadaljuje odlično sodelovanje s tem reškim društvom.

Na Brankovem vrhu, arhiv Zorana Bistričiča.

16. september, V počastitev dneva slovenskih planincev na Obruč

Letošnji dan slovenskih planincev je bil najprej preložen iz junija na september. Potem ko niti septembra ni bilo mogoče izpeljati skupne proslave na enem mestu, je bilo določeno, da vsako društvo s svojimi močmi organizira izlet in proslavo. Tako se je tudi PS KPD Bazovica kot del PD Snežnik iz Ilirske Bistrice odločila, da izpelje samostojen izlet in dan slovenskih planincev obeleži na najvišjem vrhu Grobniških Alp, 1376 metrov visokem Obruču. Na pohodu je sodelovalo petnajst članov, ki so v lepem vremenu lahko uživali v razgledih na Kvarner, od Učke do Velebita.

Dan slovenskih planincev obeležil izlet na Obruč, arhiv Darka Moharja.

Bazovica, Reka in PD RTV

Pri planincih sem spoznala kar nekaj zanimivih oseb in ena izmed njih je Darko Mohar. Je visok, markanten gospod z velikim fotoaparatom...

Kako lepo je imeti v svojih vrstah osebo, kot je Darko, ki je legenda nekega krasnega druženja planincev z Reke in drugih hrvaških, slovenskih, bosanskih ter italijanskih društev. Darko vzpostavi in ohranja dobro voljo, vedrino, krasne stike stke med ljudmi.

Kot sin matere iz Prekmurja, rojen je bil v Murski Soboti, bi lahko živel nekje na ravnici ob Muri. Njegov oče je bil iz Loškega Potoka. Torej bi lahko živel v dolini Petra Klepca. A ko je bil star šest let, so se preselili na otok Krk, v Baško. Tam je preživel brezskrbno otroštvo v pohajkovanju in raziskovanju otoka. Darko je človek morja in gora, jadrnanja in hribolazenja. Človek mnogih talentov, od kuhanja, pisanja do fotografiranja. Predvsem pa je izjemno delaven, stalno nekaj ustvarja, snuje, ureja in je izredno topla, prijazna oseba.

Na pobudo naše kolegice z RTV Slovenija Marjete Keršič Svetel in takratnega predsednika Branka Krebsa se je leta 2008 začelo čudovito sodelovanje planincev obeh društev, seveda pod taktirko Darka Moharja. Žal sem prva skupna druženja in ture zamudila, vem, da so šli skupaj na Učko, pa na izvir Mure in še kam.

Druženje planincev na Krku je že tradicionalno, seveda po Darkovi zaslugi. Zadnja leta se nas zbere že več kot 100, celo 140.

Srečala sem sošolca Roka iz Ljubljane, ki je omenil, da je član PS KPD Bazovica z Reke. Kako Ljubljančan, pa član reške PS? Kar nekaj Darkovih študentskih kolegov iz Slovenije je njihovih članov in tako skupaj pohajkujejo, potujejo, jadrarajo...

V teh letih našega skupnega druženja smo spoznali mnogo skritih koticov otoka Krka. Pa Darko vedno najde še kaj novega, česar še nismo videli. Tudi če bi kaj ponovili, nič hudega, pridejo novi planinci in tudi narava je vsakič drugačna. Tako smo spoznali mnoge planinske poti, stezice, zalive, kanjone in skrite koticke Krka.

Prehodili smo pot iz Baške, iz zaliva v zaliv, mimo kanjona Vrženica do Vele Luke, Male Luke in nazaj čez hrib. Nekoč smo se iz Vele Luke vračali z ladjo. Hoja ob morju z vetrom v laseh in enkratni razgledi vse naokoli – to je res nekaj krasnega. Povzpeli smo se na najvišji vrh Krka, na Obzovo. Razgledi proti Punatu in Krku in naprej v daljavo, morje, morje... Leta 2016 smo se družili 13. marca.

Slemenova špica,
foto: Liljana Drevenšek

Morda nam je prav trinajstica namesto napovedanega sončnega vremena prinesla hudo burjo. Turo smo morali prilagoditi vremenu. Darko nam je takrat povedal mnogo o življenju na Krku v starih časih, o ovčereji, suhozidih itd. Leta 2017 smo šli na vzhodni del otoka, v znamenite Čižiće, kjer je zdravilno blato, pa naprej do Šila in Dobrinja, obiskali smo tudi vinorodni Vrbnik. Na enem izmed naših druženj smo krenili iz Baške do cerkvice sv. Ivana, na *Plato Mjeseca*, naprej na Hlam, do Drage Baščanske in nazaj v Baško. V okolici Omišlja pa smo si ogledali arheološke ostanke Mirine Fulfinum.

Lani je bila v soboto še huda burja, skrbelo nas je, a pričakala nas je krasna, sončna nedelja. Po Darkovi zaslugi smo bili po mnogih desetletjih v bivšem trajektnem pristanišču Voz. Zanimivi so nasadi sivke in pogled proti celini – Crikvenici, Selcam, Novem Vinodolskem. Sledil je ogled lepote jame Biserujke. Mi pa smo potem dodali še pohod iz Malinske do Njivic po *rajskom putu*, ki je prav zares rajski z vsemi zalivi in modrozelenimi odtenki morja.

Planinci z Reke so se pridružili planincem PD RTV predlani na turi z Vogla do Rodice. Skupaj smo preživel lep dan v Julijcih. Lani pa smo obiskali Soriško planino, Možic, Lajnar, Slatnik, nekateri tudi Šavnik. Možic je edina točka v Sloveniji, kjer lahko hkrati vidimo Bohinjsko in Blejsko jezero. Druženje z reškimi prijatelji smo zaključili z ogledom zgodovinskih znamenitosti Škofje Loke.

Pred leti pa smo se organizirali in kot skupina šestnajstih planincev, med njimi tudi Darko in njegova soproga Lidija, obiskali Kreto. Poklepetali smo, ko smo občudovali naravne lepote Samarijske soteske. Skupaj smo občudovali in osvajali vrhove Krete, Afendis. Odkrivali smo čare kretske vasi, zgodovino Matale in spoznali pomorščake, ki poznajo reške nogometaše. Okušali smo dobrote grške kulinarike, občudovali grško keramiko, zvoke sirtakija, modrino kretske plaže, Vai ... Družili smo se tudi na predavanju o Kreti, ki ga je Darko pripravil na Reki, da smo skupaj obudili spomine na naše potovanje.

PD RTV je sredi aprila praznoval petdeset let delovanja. Dogovorili smo se, da bo obisk Krka konec februarja za vse naše člane brezplačen, saj je za Krk in Darkove pohode vedno ogromen interes. Celo šestdeset sedežev v avtobusu ni zadoščalo, zato smo že morali organizirati dodaten kombi. Imeli smo predvideni dve varianti, eno iz Stare Baške do Baške, drugo pa v okolici mesta Krk, kjer z Darkom še nismo hodili. Tokrat nas je ustavil virus in preprečil naše druženje. A nismo obupali, vsi upamo, smo prepričani in se veselimo srečanja z reškimi planinci še letos, a v drugem terminu.

■ Liljana Drevenšek

Komna, foto: Liljana Drevenšek

Kako sem stopil na deske, ki pomenijo življenje

Darko Mohar in Vitomir Vitaz v predstavi Srečno, mladoporočenca!

Dramska skupina je v KPD Bazovica vedno bila zelo aktivna. Spomnimo se samo iz novejših časov Jelačinovega Pikenika s tvojo ženo in 130 izvedb te komedije, legendarnega Alojza Usenika, uspešnih komedij po motivih Kishona ali zadnje uspešnice Niti tat ne more pošteno krasti na besedilo Daria Foja v režiji Serda Dlačića.

Deske, ki pomenijo življenje, so v Slovenskem domu na Reki vedno veliko pomenile za številne člane, zaljubljenice v igro, domišljijo in zabavo. So ljudje, ki radi sebe maskirajo, prikazujejo kot drugega in so veseli, če koga s tem zabavajo. Vsak igralec se mora vživeti v neko drugo osebnost, čeprav skozi njo na koncu prikazuje samega sebe.

In kako se v taki družini najde nekdo, ki ga je od malih nog bilo strah odra, nastopa, ki si ne more zapomniti niti malo besedila, ki še doma ne zna igrati, saj ga domači "prečitajo" v pičli minuti?

Pravi Milan na sestanku vodij skupin pri predstavljanju dela dramske skupine: "Moramo nekoga najti, ki bo igral harmoniko v naši novi komediji. Treba je odigrati Na planincih, in to mu je edina naloga."

Kdo mi je kriv, da sem se spomnil, kako sem se pred petdesetimi leti učil igrati harmoniko? Od tedaj stoji harmonika v kleti

ali na podstrešju, miši so ji pregrizle jermene, zvoka ni iz sebe iztisnila vsa ta dolga leta. In kdo mi je kriv, da sem stegnil jezik: "Mogoče pa bi jaz to zmogel, saj enkrat odigrati Na planincih ne bi smel biti problem. Seveda z nekaj vaje in da se nobeden ne jezi, če kaj sfalim." Milan je zagrabil kot pitbul: "Ma ne, čim slabše igraš, tem bolje, saj, to je komedija!" In ni me več izpustil iz rok. Na prvi vaji je sledil režiser Serdo: "Glej, Na planincih igraš v prvem songu devetkrat, v naslednjih po dva-, tri-, štirikrat. Na tem mestu boš igral samo osnovno melodijo brez basov, tu boš s Kristino zapel, tu boš igral vibrato, tu samo base. Tu boš malo pel z Ivom in odšel z odra, potem boš malo nosil Iva. Na koncu se še prikloni!!!"

Tako sem bil noter, niti kriv niti dolžan. Vsaj enkrat na teden vaje, pred nastopom vsak dan vaje doma, da kaj ne *zabrljaš*, potem vaje doma še s kakšno drugo melodijo, da zmehčaš stare, otrdele in krompaste prste. Elektroni v možganih ne potujejo več, kot bi bilo treba, saj so elektronske poti obremenjene z ogromno informacijami in seveda sklerotičnimi spremembami, tako da včasih komanda iz glave ne pride do prstov ali pride spremenjena. Koliko težav samo za enkrat odigrati Na planincih!

Nauk: "Molči in ne steguj jezika, ko te nihče nič ne vpraša!"

A vseeno: lepo se je družiti z ekipo, ki je pripravila in do sedaj nekajkrat izvedla komedijo Srečno, mladoporočenca! po motivih štirih enodejank A. P. Čehova. Ko virus oddide, jo bomo še igrali. Pridite jo pogledat! **Darko Mohar**

Sodelujoči v predstavi, Darko Mohar s harmoniko, foto: Istog Žorž

I Spomini na prodajo brkinskih jabolk na Reki

Brkini in zlasti vasi med Ilirsko Bistrico in Reko so bili od nekdaj naravno zaledje Reke in turističnih krajev vzdolž istrske obale od Opatije dalje. Kmetijski pridelki so tako praviloma dnevno romali z vozovi in kasneje z modernejšimi prevoznimi sredstvi na tržnice po različnih krajih, v hotele in druge gostinske zmožljivosti. Poleg zelja, krompirja in nekaterih drugih vrst zelenjave in sadja so bila brkinska jabolka eden izmed glavnih domačih sadežev. Vse to se je v veliki meri prodajalo neposredno kupcem na tržnici in pred večjimi podjetji po končanem delovnem času, pred odhodom zaposlenih domov.

Želim poudariti, da je govora o obdobju, ko še nismo poznali velikih sadjarskih pridelovalcev jabolk in kombinatov, zlasti pa ne uvoza. To so zgodnja šestdeseta leta minulega stoletja, v času, ko so tudi v Brkinah, kjer sem doma, prevladovali tradicionalni travniški sadovnjaki s starimi, preizkušenimi sortami jabolk, sliv in češenj, ki niso potrebovale številnih škropljenj in zaščit.

Kot rečeno, so vasi na obeh straneh ceste, ki pelje od Ilirske Bistrice proti Jelšanam in naprej skozi "Kastavščino" (kraje med Rupo in Matulji), nekako naravno gravitirale na Reko. Reka je imela poseben pomen za prebivalce tega območja, saj so poleg dobave kmetijskih pridelkov tja hodili dnevno na delo tudi prenekateri delavci. Spomnim se delavskega vlaka zelo zgodaj zjutraj, s katerim se je dolga leta vsako jutro na delo vratarja na glavnem vhodu ladjedelnice "3. maj" vozil Janez Bajc, sicer izjemno natančen in izkušen čebelar in prijatelj mojega pokojnega očeta. In na tem vlaku ni bil sam. Spomnim se tudi krepkih brkinskih fantov in mož, ki so kot "luški težaki" delali v pristanišču, njihovih pripovedi o napornem delu v podpalubju, "v štivi", ko so v eni izmeni preložili na tone vreč različnega blaga. Ne nazadnje je bila takrat najbližja bolnišnica za ilirskobistriško območje prav reška, tudi s svojo otroško bolnišnico na Kantridi.

Nadaljevanje tega zapisa so spomini osnovnošolca na leta od 1961 do 1964, posvečeni opisu in doživljanju prodaje

jabolk na Reki, na tržnici v ulici, ki vodi k zgradbi reškega gledališča HNK Ivana pl. Zajca.

Praviloma so kmetje iz vasi v okolici Ilirske Bistrice, kot so Velika in Mala Bukovica, Gornji in Dolnji Zemon, Jasen, Vrbica, Zarečje, Brce, Harije in druge, vozili svoja jabolka na trg na "lojtrnikih", vozovih s konjsko vprego, dolžine do nekako štiri metre. Na ogrodje platoja kmečkega voza, ki sta ga tvorili dve vodoravno položeni in vzdolžno speti stranici – vsaka je bila narejena v obliki *lojter* (lestev), so naložili kakšnih trideset centimetrov debelo plast sena, čez pa praprot in na to "posteljo" nasuli jabolka – v rinfuzi, razsuta. V mrzlih zimskih jutrih so jabolka in morebitno zelje pokrili s cerado, saj so od doma odhajali zgodaj zjutraj, v mraku. Ta voz so pripeljali na prostor tržnice, blizu reškega gledališča, in se parkirali ob rob ceste. Konje so izpregli in jih privezali ob voz, tako da niso motili kupcev. Jabolka so z voza prodajali s tehtnicami, "vagami" na

uteži, ki jih je bilo treba zakupiti od uradnega pooblaščenega uslužbenca tržnice.

Avtor tega zapisa sem doma ob reki Reki, kilometer stran od zaselka Ribnica, ki leži ob cesti na pol poti med Pivko in Ilirsko Bistrico. Na kmetiji smo poleg drugega pridelali tudi znatno količino jabolk različnih sort. Najznačilnejša so bila tako imenovana zimska jabolka, kot so bobovec, goriška sevka, kosmač, kanadke in med poznavalci še danes priljubljena sorta mošančki. To so bila razmeroma drobna, rumena jabolka, značilnega okusa in vonja, ki so svoj poln okus dobila, ko so se nekoliko uležala. V pozni jeseni so bile na voljo tudi manj obstoje sorte, kot so reneta, krivi pecelj, zlata pramena, carjevič, vremenska trdelika, nekatera izmed njih tudi bolj kislja, primerna

Jabolka sorte goriška sevka, foto: Janez Renko

za jabolčni zavitek. Z naše domačije, ki je dobrih enajst kilometrov oddaljena od Ilirske Bistrice po dolini Reke, smo jabolka na trg vozili z najetimi "kamiončini" (tovornjaki z nosilnostjo ene do dveh ton) ali pa na avtomobilski prikolici, ki jo je vlekel naš leta 1958 kupljen nov VW hrošč. Na to prikolico je šlo dvaindvajset doma narejenih lesenih zabojev, vsak za približno trideset kilogramov jabolk. To je bila tudi dnevna količina jabolk, ki se je prodajala na vsaj dveh mestih na tržnici. Moja pokojna mama je bila sicer šolana trgovka z veliko posluha za kupce, zlasti "šinjore", pa tudi gospodinje, ki so prihajale po dnevne nakupe. Prodajala je na improviziranem pultu iz zabojev, praktično *vís-a-vís* prodajalcem z vozov. Oče, ki je prodajal na drugem vogalu, je poskušal unovčiti tudi cele zaboje.

Trgovanje na tržnici se je začelo zgodaj zjutraj s pripravo v času, ko se je danilo. Zelo zgodnji kupci so prišli neke med šesto in sedmo uro, nakar je trajalo vse tja do dveh popoldan, včasih tudi nekaj dlje, zlasti v dneh, ko so zaposleni po podjetjih dobili plačo. Trgovanje se je praviloma odvijalo v času brez dežja, veter in burja nista bila prijatelja dobri prodaji. Zgodilo se je, da je prodaja šla bolje prodajalcem, ki so prodajali neposredno s kmečkega voza. Živo se spominjam primera, ko se je trgovalni dan že počasi prevešal v drugi del in so kmetje z vozov vse prodali, na stojnici, kjer so prodajali moji starši in drugi, brez vozov, pa prodaja ni šla tako dobro. Kupci so preprosto hoteli kupiti jabolka z vozov. Takrat se je moj podjetni oče domislil poteze, stopil k znancu – prodajalcu z vozom in predlagal, da naša jabolka stresemo na njegov, takrat že skoraj povsem prazen voz. Spretno sta prenesla nekaj zabojev jabolk za voz, jih na kratko pokrila s ponjavami, zatem pa jih po nekaj minutah stresla na "praprotno posteljo" na voz. Kupci, ki so prišli mimo po tistem, so seveda naša jabolka veselo kupovali z voza in tako je bil tudi za našo družino trgovalni dan uspešen. Kot mulc sem to početje seveda z zanimanjem opazoval in kasneje očeta vprašal, zakaj so tako naredili. Oče me je pogledal in rekel: "Včasih se je treba znajti, da prodaš. Naša jabolka niso nič slabša od tistih, ki so jih pripeljali na vozu, saj so vsa lepo z rokami potrgana in zdrava, pa tudi enakih sort so. Tako nismo nobene-ga kupca osleparili, Tone (lastnik voza) ni bil na škodi, mi pa smo ljudem prodali jabolka, ki jih bodo še prišli kupit k njemu ali pa k nam".

Meni kot mulcu je reška tržnica ostala še v posebnem spominu. Bil je dan, ko sem bil ob slabši prodaji že počasi naveličan in se potikal naokrog po tržnici. Mama mi je dala drobiž, da sem si kupil banano – takrat zame lep priboljšek. Ker so mi bile banane dobre, sem se večkrat vrnil po denar. Tako je mama naenkrat ugotovila, da sem tistega dne snedel krepko čez kilo in pol banan. Pa se je na koncu vse lepo izteklo, spomin na tiste banane z reške tržnice in prodajanje jabolk pa počasi odseva vsakokrat, ko se peljem, zdaj že nad mestom, na poletne počitnice. ■ Janez Renko za PS in Ustvarjalni Covid

Ko je korona prišla v Italijo, sem vedela, da bo čez nekaj časa potrkala tudi na naša vrata. V trenutku se mi je vrnilo v spomin obdobje, ko so se v Jugoslaviji pojavile črne koze (variola vera). To je bilo leta 1972. Hodila sem v četrti razred gimnazije. Prave informacije o obolelih in razmerah epidemije niso prihajale do ljudi, govorice pa so bile grozne – da so okuženi povsod v Jugoslaviji, tudi na Reki. Proti črnim kozam sem bila cepljena in s pojavom korone je oživel ves moj strah, ki sem ga takrat čutila. Prav tako sem jasno videla slike parka reške bolnišnice, kjer sem čakala, da me zdravnik cepi z gama-globulinom in cepivom, ki so ga nabavili moji starši. Čudno je bilo, kako so tiste slike in spomini kar naenkrat oživel, čeprav se na nič od tega dolgo nisem spomnila. Čez nekaj dni se tega nisem več spominjala, in čeprav je bilo priporočeno, nisem mogla biti doma. Vsak dan sem šla v

Maja Žuvela Stipetić,
arhiv KPD Bazovica.

trgovino in se o tem prerekala s sinom. Potem sem postala učiteljica vnuka, ki hodi v prvi razred osnovne šole. Bilo je naporno, ampak sem vsaj imela delo – in to zelo zahtevno delo. Po nekaj tednih sem komaj čakala, da se šola odpre, vnuk pa tudi.

I Maja Žuvela – Stipetić
udeleženka pouka slovenščine v KPD Bazovica, Reka, 1. junija 2020

Čakam objem

Manjka nam družba, poletno veselje.
Vsi smo imeli kakšen plan in želje.
Nismo računali, da nam kdo to pokvari.
A je, ta nadloga. Ostanimo zdravi.

V času pandemije je vse drugače.
Toplina morja gor, dol skače.
Se mi zdi, da je morje manj slano,
Ali se pa kaj dogaja z mano?

En dan je morje vroče, drugi dan ni.
Izgleda, da covid-19 tudi naravo mori.
So napovedovali lepo poletje, grdo jesen.
Kaj naj na vse to sedaj povem?

Pripravimo se za jesen in za zimo,
da čim lažje to preživimo.
Potrpežljivost in zdravje želim vsem,
komaj čakam še kakšen objem.

I Marija Šenk
Reka, 28. julija 2020

Ksenija Grabusin, So Ei

V društvo KPD Bazovica je prispela žalostna novica iz Ljubljane, da je umrla večletna in aktivna članica reškega Slovenskega doma Ksenija Grabusin (1924–2020).

Ksenija Grabusin, priznana reška ikebanistka, se je rodila v Črnomlju in mladost preživela v Žalcu, na domačiji Kraševčevih, znani daleč naokoli, s kovačijo, mlinom in žago, mizarsko delavnico in tovarno šamota. Šolala se je še v Celju in Ljubljani, tam končala učiteljsko ter se leta 1942 priključila partizanom 3. koroškega bataljona. Bila je partizanska učiteljica, kot *Ksenja iz Žalca* je omenjena v ljubljanskem Vestniku koroških partizanov (št. 1-2/1989, str. 63), urejala je stenski časopis in bila med drugim priča tragičnim dogodkom, kot je bil pokol na Peršnikovi domačiji, konec vojne pa je dočakala v Trstu. Po vojni je poučevala po različnih krajih Savinjske doline, se poročila in prišla na Reko, se zaposlila kot uradnica in pridobivala znanje o ikebani, najprej pri reškem profesorju Mariju Černetu in zatem štiri leta pri Klari Kos, kjer je prejela diplomu japonske akademije Sogetsu in umetniško ime *So Ei*, Cvet v rosi.

Ikebane je ustvarjala samo iz narave, in kot je dejala, ji ni bilo težko sesti na vlak ali se odpraviti peš nekaj kilometrov in najti pravo rastlino. Poznala jih je daleč naokoli, na poti proti Ilirski Bistrici ali Delnicam, in tudi njeno stanovanje je bilo polno vej in vejic, mahu, cvetja, storžev ipd. Za svoje umetnine, vse unikate in vse podarjene, ustvarjene z veliko znanja, domišljije in posluha za lepo, je prejela številne nagrade in priznanja v Sloveniji in na Hrvaškem, kjer se je tudi skupinsko in samostojno večkrat predstavila. Tudi v KPD Bazovica, kamor je redno in rada prihajala na prireditve in pomenek v slovenščini ter s fotografijami svojih prelepih ikeban bogatila glasili Kažipot in Sopotja.

V katalogu ob razstavi v Savinovem likovnem salonu v Žalcu septembra 2013 je mag. Branko Metzger - Šober med drugim zapisal, da v ikebanah Ksenije Grabusin *".../ deli narave postanejo njene besede, simboli rastlinskega in življenjskega ciklusa ter njegove minljivosti. So kot drhtljaj, ki ga doživiš v srečanju z občutkom neskončne lepote in njene minljivosti. So kot iz cvetja stkana poezija čustev in občutkov, iz katere diha neponovljiva poetika, svežina in otroški polet, ki se srečujejo z izkustveno bogatim in edinstvenim doživljanjem devetdesetletnice neverjetne duhovne in življenjske moči."*

Ksenija Grabusin je pokopana na pokopališču v Škofljici pri Ljubljani, v Sopotjih pa izpolnjujemo njeno željo, da se rojaki na Reki v trenutku, ki ne prizanese nikomur, od nje poslovimo s pesmijo neznanega avtorja, *Ni me tam*, ki jo je v KPD Bazovica prinesla pred dobrim desetletjem. ■ Marjana Mirković

Ni me tam

Ne stoj ob mojem grobu in me ne objokuj;
ni me tam, jaz ne spim.
Sem diamant, ki se lesketa na snegu,
sem sončna svetloba na zrelem zrnju,
sem nežni novembrski dež.

Ko se zbudiš v jutranji tišini,
sem živahen zagon tihih ptic,
ki se dvigajo krožeče,
sem mehke zvezde, ki sijo ponoči.

Ne stoj ob mojem grobu in ne joči,
ni me tam,
jaz nisem umrl ...

■ Neznani avtor, prevod iz angleščine

Ksenija Grabusin: *Prešernova Zdravljica*,
foto: Luciano Bibulić

13. julij, Svet za narodne manjšine RH dopolnil merila za financiranje

Na seji so sprejeli dopolnitev Meril za financiranje programov kulturne avtonomije narodnih manjšin in metodologije spremljanja in vrednotenja njihovega uresničevanja ter se tako v določeni meri prilagodili in upoštevali aktualne epidemiološke razmere, ki so precej ohromile dejavnost društev in drugih organizacij, ter posledice potresa v Zagrebu. Če nastopijo *posebne in nepričakovane okoliščine, ki pomenijo neposredno grožnjo za pravni sistem, življenje, zdravje ali varnost prebivalstva ter premoženje večje vrednosti*, Svet za narodne manjšine dovoli društvom in ustanovam, katerih programi se financirajo v tem obdobju, da do 80 % sredstev, odobrenih v ta namen, preusmerijo v nakup opreme in ureditev prostorskih in drugih pogojev za delovanje. Ta poraba sredstev je mogoča od veljave omenjene dopolnitve (15. julija) do konca tega leta.

14.–22. avgust, Palčava šiša, Plešče, Mednarodna poletna delavnica

14. delavnica raziskovanja etnološke dediščine v dolini zgornje Kolpe in Čabranke je bila tokrat prilagojena epidemiološkim omejitvam iz Slovenije in Hrvaške ter s tem povezanimi negotovimi režimi prehoda meje. Kot je zapisal vodja Etnološke zbirke Palčava šiša Marko Smole, je bila delavnica večji del v znamenju izdaje knjige *Pilok*, ki jo je napisal pokojni Bojan Pajnič. Gre ne le za prvo knjigo, tiskano na Slovenskem v čezmejnih govorih tega dela doline, temveč tudi za zgodbe, ki se v dialogih med prebivalci izmišljenega zaselka Zgornji Blječki iz ene ali druge strani doline dogajajo prek celotnega koledarskega leta, pa tudi za zanimiv in dragocen pregled starih šeg in navad, dela in razmišljanja tamkajšnjih ljudi. V okviru delavnice pa se je v Zakrajcu Turkovskem v sodelovanju z delniškim snemalcem Rasimom Karalićem začela tudi priprava za selitev predmetov iz etnografske zbirke Bojana Pajniča v Rezučki hiši v prihodnji etnografski muzej Gorskega kotarja.

Terensko delo so tudi letos spremljale različne prireditve, od peke peciva, predavanja, literarnih predstavitev Slavka Malnarja in Zlatka Pochobradskega do filmskih in pripovednih večerov. Posebno pozornost so namenili nekdanji veliki kovačiji Urhovich pod izvirom Čabranke, z opremo in lastnikom kot dejavnim kovačem, ki bi jo veljalo vključiti v turistično ponudbo. Delavnico so tudi letos

sklenili s pohodom na Sveto Goro, v polni cerkvi in z obvezno harmoniko, ki obuja spomin na tamkajšnje ples. Sejem z lokalno kulinariko na pleškem trgu je nadomestil koncert kantavtorske skupine Na knap iz Čabra, ki preigrava in prepeva rock in blues v čebranskem govoru ter je pokazal, da tudi v mlajši generaciji obstaja še kako močna želja po ohranitvi nesnovne dediščine, je med drugim še zapisal Marko Smole.

■ Povzeto po zapisu Marka Smoleta

V kovačiji,
foto: Marko Smole

11. september, Dan Mesta Čabar

Na svečani seji mestnega sveta v Domu kulture so ob tej priložnosti podelili nagrade in priznanja. Zahvalo je prejela Občina Loška Dolina, letno nagrado pa med drugimi tudi sekcija Pridne roke (*Vrijednice*), ki deluje v okviru KIS Gorski kotar. Čestitke članicam in društvu!

Čabar praznuje svoj praznik na dan, ko so se pred sedeminsedemdesetimi leti iz italijanskih fašističnih taborišč v mesto in okoliške kraje vrnili internirani prebivalci in tako vrnili življenje na svoje domove na tem območju. ■ Več: www.novolist.hr

Ni muzeja nedolžnih

Nobelovec Orhan Pamuk je pred nekaj leti napisal knjigo Muzej nedolžnosti in njegov Muzej nedolžnosti, ki ga je uredil v Londonu, je bil nato izbran za evropski muzej leta. Zdi se mi, da je to bilo takrat, ko je za ta laskavi naziv kandidiral Muzej neandertalca Krapina.

Pred časom sem obiskala Muzej prekinjenih vezi v zagrebškem Gornjem gradu. A tako zanimivega muzeja, kot ste ga pred kratkim odprli pri vas, nima nihče, niti mi niti London. Berem namreč, da je v Zagrebu tudi

Slovenska cesta, in berem, kar skoraj ni za verjeti, da se je ravno na Slovenski cesti (Slovenska cesta 9) odkrilo muzej z najzanimivejšo tematiko: Muzej korupcije. Dolgo ste čakali in vendar dočakali!

Ta muzej bi namreč že zdavnaj lahko imeli tudi mi. Hrvaška nas je spet prehitela, čeprav so tudi na tej strani državne meje za naš mu-

zej korupcije dani vsi pogoji že desetletja. Recimo na Hrvaški ulici v Ljubljani. Tam bi bilo dovolj prostora za muzej, ker bi potrebovali velikega, cel "hangar", malodane za dolžino celotne Hrvaške ulice.

V njem bi kljub prostornosti vladala silna gneča, kandidatov pa še vedno ni in ni konec. In pravkar smo odkrili nove. Našo ministrico za kmetijstvo, ki, ko to berete, zelo verjetno ni več ministrica. Težko bi jo stlačili v muzej, a bi jo morali, saj pred vrati že čaka tudi naš minister za okolje, pa tudi za njim bi bilo treba vsaj za kratek čas zapreti vrata, da ne bi vsi popadali ven.

Tako kot vaši, ki so se na Slovenski cesti 9 samo malce zabavali po napornih delavnikih in se zdaj obnašajo, kot da so iz Muzeja nedolžnosti, tudi naši ne razumejo čisto dobro, zakaj naj bi bilo njihovo ravnanje koruptivno. Naša Aleksandra je s sinovoma le en sam vikend ali dva preživela na tuj račun. Na račun nekoga, ki bi lahko imel od ministrice koristi, in na račun javne blagajne, se pravi davkoplačevalskega denarja. Saj res ne vem, zakaj bi si počitnice plačala sama, če pa vsi okrog nje komaj čakajo, da jo razbremenijo teh stroškov. "Le kaj sem

tako hudega revica storila, da mi je nekdo plačal vikend na sončnem borjaču kraške vinske kleti in na morju v Izoli, in to s sinovoma, ki ju zaradi svoje službe, ki je ena sama žrtev za dobrobit Slovencev, ne vidim po cele dneve?!" Tako je jamrala v kamero. Le kako se lahko javnost znaša nad našim ministrom Andrejem, ki je čisto slučajno spomladi kupil delnice Petrola, ko je videl, kako zelo poceni so. Danes pa je čisto presenečen! Vlada, v kateri sedi, je sklenila, da ne bo več regulirala cen goriv. In vrednost delnic je čisto slučajno poskočila!

A se vam zdi, da imate kakšno državo? Jaz mislim, da smo ostali brez nje. Vse, kar nam politika servira izpred televizijskih kamer, je pravzaprav samo delanje vtisa, za hrbtom pa nam vse plenijo, nas z izgovorom korone zadolžujejo, nadzorujejo, omejujejo. Ministrica za šolstvo ukazuje šolnikom in otrokom nošnje mask pri pouku, medtem ko je sama na množični prireditvi ni imela.

Zaprli so nam izhod na celotno hrvaško morje, pa čeprav je bila na rdečem seznamu samo ena izmed južnih obmorskih županij. Virus pa zato pri nas ni nič manj kot pri vas. Ampak meje niso zaprli vsem. Lastniki bivalnih plovil, počitniških prikolic in nepremičnin so dobili dovoljenje, da jih gredo pospraviti v 48 urah. Tako smo razumeli. Narobe! Tisti, ki tam pri vas kaj imajo, so se lahko ves čas sprehajali čez mejo. Le v 48 urah so se morali vrniti v domovino, nato pa so se na plavi Jadran lahko vračali nešteto krat. Šli so se obrniti na mejni prehod Jelšane ali pa šli v Novokračinah noter in skozi Jelšane nazaj na Krk za naslednjih 48 ur. In naslednjih. In spet naslednjih. Za nas, ki živimo ob meji, pa je na njej betonski zid! Kdo je tu nor? Mimo mene so se gor in dol ves september prevažali lastniki bivalnih plovil, prikolic in hiš v Kvarnerju in Istri, doma iz notranjosti Slovenije, jaz, ki sem dva koraka od vas, pa nisem mogla niti po časopis v Rupo niti po knjigo na Reko.

Naj bi šla na slovensko obalo? Po kaj? Vsakemu Slovincu pripadeta dva centimetra. Naj bi šla tja po virus? Noro! Prav gneča na obali, vik in krik županov treh obalnih občin na začetku korone so bili razlog, da so nas zaprli v meje občin. Da ne bi vsi drli na slovensko obalo!

Ni druge, kot da si do naslednjega poletja na vaši strani meje kupim vsaj eno bivalno plovilo ali vsaj eno razmajano počitniško prikolico. Korone še ne bo kmalu konec in nič ne kaže, da bo norcev zmanjkalo. Niti kandidatov za muzej, ne na vaši Slovenski cesti ne na naši Hrvaški ulici.

Na začetku septembra pa sem se za teden dni izkrcala z ladje norcev. V Švico. Od petka do nedelje so spet imeli referendum. Ne enega. Ljudstvo je tisti konec tedna odločalo na petih referendumi: o nekem davku, o očetovskem porodniškem dopustu, o lovu na volkove, o nakupu vojaških letal in o migrantih iz EU. "Veš, naša demokracija res deluje! Polemike so pred referendumi tako vroče kot pri nas v Sloveniji, a o skoraj vsem odločajo volivci. Državo tukaj vodi sedem ljudi. Dva leva, dva desna, en zeleni, en rožnati, en mavrični. Zato naše države ne more ukrasti nobena partija," mi je povedala gimnazijska sošolka, ki živi v Švici.

■ Dragica Jaksetič, dragicajaksetic@gmail.com

Dragica Jaksetič

Darja Čubrić, osebni arhiv.

Darja Čubrić: Poučevanje slovenščine je tudi promocija kulture in Slovenije

Darja Čubrić, rojena Butala, od januarja letos poučuje slovenščino po modelu C v dveh osnovnih šolah, OŠ Vazmoslav Gržalja v Buzetu in OŠ Marija in Lina v Umagu, do konca leta pa bo predvidoma prevzela še skupino dijakov na srednji šoli za uporabne umetnosti in oblikovanje v Pulju. Njena izobrazba in profesionalna pot sta sicer z drugih področij, a poučevanja se je lotila na nagovor svoje dobre stare znanke Sandre Grudenić, tajnice KPD Bazovica, potem ko sta zaman iskali rojakinjo, pripravljeno na učiteljevanje: "Nobena od poznanih ni želela takšnega izziva in po pogovorih z učiteljicama, Vido Srdoč in Andreo Šlosar, ki sem jima zelo hvaležna za podporo in veliko nasvetov, sem se pač odločila, da bom poskusila. Določene izkušnje sem pravzaprav pridobila na delavnicah in seminarjih, ki sem jih doslej organizirala na temo zdravega načina prehranjevanja in življenja ter s področja avtizma."

Darja Čubrić je po poklicu diplomirana inženirka pomorstva in takoj po končanem študiju v Portorožu se je zaposlila na ladji in opravila kadeturo. "Pomorščakinja sem bila tri leta, kot častnica sem imela pogodbo za dva meseca plovbe in mesec dni dopusta. Bilo je zanimivo, ladja je bila velika, tipa ro-ro, prevažali pa smo tovornjake in potnike iz Belgije v Anglijo in nazaj."

V času pomorskega življenja je spoznala bodočega moža, Rečana, tudi pomorščaka. Ko sta se leta 2004 odločila za skupno življenje na Reki, ni bilo dela, zato sta se kmalu vrnila v Slovenijo, v Kranj, blizu

njene domače Komende, mož pa se je zaposlil na letališču Brnik. Stikov s Hrvaško nista izgubila, družina je namreč veliko časa preživljala v počitniški hiši v Gorskem kotarju. Zaradi obveznosti, ki jih je zahtevala vzgoja otroka s posebnimi potrebami, se Darja Čubrić ni redno zaposlila, le občasno je sprejemala določena dela, precej pa je bila dejavna tudi v prostovoljstvu. S tem je nadaljevala tudi pozneje, ko jo je življenjska pot zaradi družinskih razmer znova pripeljala na Reko.

Poučevanje slovenskega jezika je z veseljem sprejela kot nov izziv, a dodatne zahteve in nove prilagoditve ji je kmalu, sredi marca, povzročil spremenjen položaj, povezan z novim koronavirusom. "Prve izkušnje s poučevanjem v šoli so do zdaj vse pozitivne. Najtežje se mi zdi opredeliti, kaj je najpomembnejše in kaj ne, manjkajo mi povratne informacije. Ko je pouk začel potekati na daljavo, pa so se pojavili dodatni izzivi za spoznavanje novih načinov. A ta vrsta pouka je po mojem mnenju za učenje jezika zelo slaba. Ni sprotnega odziva, otroci niso motivirani za delo in sami naredijo premalo. Denimo branje na posnetkih nima pravega naglasa in se tako ne naučijo pravilne izgovorjave. Ne, poučevanje jezika na daljavo ne gre! Kar zadeva prilagoditev novim ukrepom, denimo medsebojni razdalji v razredu, pa jo na primer v tem šolskem letu v šoli v Buzetu uspešno omogoča pregrada iz pleksi stekla in upam, da bo tako tudi ostalo. Težava je tudi, ker učenci iz enega razreda ne smejo biti v stiku s tistimi iz drugih razredov, pouk slovenskega jezika pa obiskujejo učenci različnih razredov – v nižjih razredih so tako po eden iz razreda a ali razreda b. Odločila sem se, da vsakemu izmed njih namenim po dvajset minut in ta čas uskladim, da vsi prejmejo delček pouka v živo, seveda vse usklajeno s priporočenimi epidemiološkimi priporočili. Prve ure pouka so bile resnično nekaj čisto drugega: imeli smo dve uri, delali počasi, se igrali in zabavali... Zdaj poteka vse strnjeno,

kolikor se da, a ne gre drugače. V Umagu imamo pouk še vedno zunaj, pod drevesom, ker so dnevi lepi, potem pa bo znova stekel na daljavo. Tam nimajo pregrad iz pleksi stekla in imam samo dve uri, tako da se izmed prijavljenih enajstih učencev ne morem posvetiti vsakemu posebej," še pojasnjuje.

Kot poudarja Darja Čubrić, poučevanje slovenskega jezika ni zgolj delo z otroki, ki že samo po sebi prinaša veliko zadovoljstva, a hkrati tudi veliko prostovoljne dejavnosti. Je namreč veliko več, zato dodaja: "Moram reči, da je pouk zanimiv in da pri tem občutim povezanost z domačim okoljem, imam stik s slovenskim jezikom in zdi se mi, da delam nekaj dobrega in koristnega. To je po mojem mnenju tudi promocija ne le jezika in kulture, ampak tudi Slovenije nasploh. Tako to zdaj počasi postaja služba."

Prav ta občutek, da poučevanje ni zgolj prenos znanja in ohranjanje jezika, temveč tudi približevanje različnih vidikov slovenske kulture in vzpostavljanje vezi s Slovenijo, ki je tako blizu, a med mladimi slabo poznana, je botroval tudi njeni želji po vključitvi v aktivno delovanje v okviru KPD Bazovica. Julija je tri tedne uspešno vodila delavnice za najmlajše, Poletje v Bazovici. Otroci so bili navdušeni, starši in stari starši ter v društvu pa polni pohval.

Tudi to jo je spodbudilo, da je na predlog društva med otroki organizirala dramsko skupino. Delček te dejavnosti je bil ob evropskem dnevu jezikov postavljen na ogled na spletni strani KPD Bazovica, ker česa drugega zaradi epidemioloških razmer na žalost ni bilo mogoče organizirati. "Vaje pa redno nadaljujemo in vsi sodelujoči, skupaj s starši in društvom, upamo, da se bodo imeli otroci kmalu priložnost javno predstaviti in z nastopom na odru Slovenskega doma pokazati, kaj vse znajo," je v optimističnem tonu sklenila pogovor Darja Čubrić.

■ Marjana Mirković

Foto: Darko Mohar

Foto: Darko Mohar

Foto: Mirjana Brumnjak

Foto: Mirjana Brumnjak

Foto: Mirjana Brumnjak

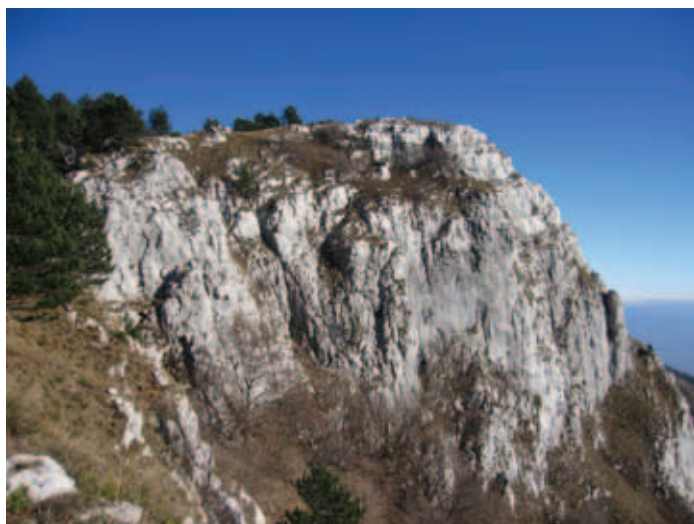

Foto: Ljiljana Drevensek